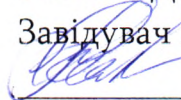

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Ханлар МАХМУДОВ

«03» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Історія держави і права України

освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь бакалавр

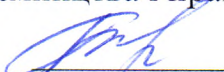
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2024-2025 н. р.

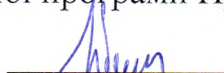
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права України»
для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою
Правознавство спеціальності 081 Право.

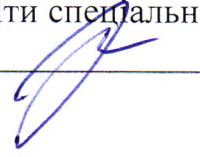
Мова викладання державна.

Розробник:

Галина Терела, доцент кафедри підприємництва і права, к. і. н., доцент
«03» вересня 2024 року Галина ТЕРЕЛА

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права
Протокол від «03» вересня 2024 року № 1

Погоджено гарантом освітньо-професійної програми Правознавство
«03» вересня 2024 року Євгенія ЛИПШ

Схвалено головою Ради з якості вищої освіти спеціальності «Право»
протокол від «03» вересня 2024 року №1 Олександр КАЛЬЯН

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	165	
Кількість кредитів	5,5	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курсу)	1 (081ПР бд 2024)	1 (081ПР бз 2024)
Семестр	2	1/2
Лекції (годин)	30	4*/12
Практичні (годин)	26	0/12
Самостійна робота (годин)	109	137
в т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)		10
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

*настановчі лекції

2. Мета вивчення навчальної дисципліни:

«Історія держави і права України»: формування у здобувачів вищої освіти як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів необхідного базису знань про визначальні факти, явища, процеси, закономірності і тенденції державно-правового розвитку України з урахуванням конкретного історичного періоду.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни «Історія держави і права України» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні предметів у загальноосвітніх навчальних закладах «Історія України» (рівень стандарту / академічний рівень; профільний рівень) (за програмами до вересня 2018 року) або «Історія України (рівень стандарту). Історія: Україна і світ. Історія України: всесвітня історія (інтегрований курс)» (за програмами з вересня 2018 року); «Правознавство» (рівень стандарту / академічний рівень; профільний рівень) (за програмами до вересня 2018 року) або «Громадянська освіта (інтегрований курс)» і «Правознавство» (профільний рівень) (за програмами з вересня 2018 року); навчальні дисципліни «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн».

4. Компетентності

Загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні):

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

5. Програмні результати навчання:

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
РН 2	<p>Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації з питань історії держави і права України.</p> <p>Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти з урахуванням питань історії держави і права України.</p> <p>Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права України на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання</p> <p>Збір, інтерпретація та застосування даних з питань історії держави і права України.</p> <p>Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації з урахуванням питань історії держави і права України.</p> <p>Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності у сфері історії держави і права України, зокрема на межі предметних галузей.</p>
РН 3	<p>Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права України на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання.</p> <p>Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах з урахуванням питань історії держави і права України.</p> <p>Управління складною технічною або професійною</p>

	діяльністю чи проектами з урахуванням питань історії держави і права України.
PH 18	<p>Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права України на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання.</p> <p>Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах з урахуванням питань історії держави і права України.</p> <p>Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації з питань історії держави і права України.</p> <p>Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти з урахуванням питань історії держави і права України.</p> <p>Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності у сфері історії держави і права України, зокрема на межі предметних галузей.</p> <p>Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії з урахуванням питань історії держави і права України.</p> <p>Концептуальні наукові та практичні знання з питань історії держави і права України.</p> <p>Управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами з урахуванням питань історії держави і права України.</p>
PH 19	<p>Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності у сфері історії держави і права України, зокрема на межі предметних галузей.</p> <p>Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність з питань історії держави і права України на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання.</p> <p>Збір, інтерпретація та застосування даних з питань історії держави і права України.</p> <p>Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії з урахуванням питань історії держави і права України.</p>

6. Методи навчання і викладання:

словесні методи (лекція, пояснення, бесіда); *наочні методи* (ілюстрування, демонстрування); *практичні методи* (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою); *методи формування пізнавальних інтересів* (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації); *методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності* (роз'яснення мети навчальної дисципліни, висування вимог до вивчення

дисципліни); *інтерактивні методи* (кейс-метод, дискусії, диспути, дебати, «Мозковий штурм», проєктування професійних ситуацій, командні конкурси і змагання); *комп'ютерні, мультимедійні методи* (використання мультимедійних презентацій); *методи усного контролю* (опитування); *методи письмового контролю* (самостійна робота, есе); *методи самоконтролю* (самостійний пошук помилок, самоаналіз).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна

Предмет, мета і завдання курсу історії держави і права України. Місце науки історії держави і права України в системі юридичних наук. Методологія курсу історії держави і права України. Функції курсу історії держави і права України. Історіографія та джерела історії держави і права України.

Періодизація історії держави і права України.

Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я

Держава скіфів: суспільний і політичний лад, джерела і основні риси права.

Античні міста-держави у Північному Причорномор'ї: суспільний і політичний лад, джерела й основні риси права.

Боспорське царство: суспільний і політичний лад, джерела і основні риси права.

Тема 3. Ранньофеодальна Києво-Руська держава (Русь-Україна). Право Києво-Руської держави

Походження та розселення східних слов'ян на території України. Об'єднання союзів племен і створення союзу слов'янських племен під назвою «Русь» (VIII ст.). Суперсоюз племінних князів під назвою «Руська земля» (VIII ст.). Утворення і розвиток держави з центром у Києві. Теорії походження Русі-України.

Суспільний лад Русі-України. Правове становище окремих верств населення. Великі київські князі. Місцеві князі. Бояри. Духовенство. Міське населення. Смерди. Закупи. Изгої. Холопи.

Державний лад Києво-Руської держави. Ранньофеодальна монархічна форма правління. Вищі органи влади й управління. З'їзди князів (снєми). Відносини сюзеренітету-васалітету. Двірсько-вотчинна система управління.

Джерела права Києво-Руської держави: звичаєве право, князівське законодавство, міжкнязівські договори, постанови князівських з'їздів і вічевих зборів, договори Русі-України з іноземними державами. Джерела церковного права. «Руська правда». Основні риси права.

Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII – друга половина XIV ст.)

Зміни в державному ладі південно-західних земель у період поглиблення феодальної роздробленості і боротьби Русі-України проти навали кочових орд та інших іноземних загарбників (XIII – XIV ст.).

Утворення і розвиток Галицько-Волинської держави. Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Русі-України.

Суспільний лад. Правове становище населення. Князі. Боярська аристократія. Духовенство. Міські жителі. Сільське населення. Смерди. Холопи.

Державний устрій Галицько-Волинської держави. Верховна влада князя та її обмежений характер. Рада бояр. Удільні князі. З'їзди князів. Віче.

Міське управління. Магдебурзьке право на західноукраїнських землях.

Основні риси права південно-західних земель періоду феодальної роздробленості. Джерела права. Церковне законодавство.

Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV–XVI ст.)

Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського. Кревська унія 1385 р. Городельська унія 1413 р.

Суспільний лад. Правове становище населення. Князі, магнати, бояри, шляхта. Духовенство. Міське населення. Селянство, його верстви і групи. Аграрна реформа 1557 р. і закріпачення селян.

Державний устрій та місцеве управління. Судова система та судовий процес.

Джерела права. Звичаєве право. Сеймові й королівські конституції. Судебник Казимира 1468 р. Литовські статuti 1529, 1566 рр. «Устава на волюки» 1557 р.

Основні риси права. Право власності. Зобов'язальне право. Спадкове право. Злочини і покарання.

Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право

Причини та умови виникнення українського козацтва. Козацтво як явище світової історії. Запорізька Січ – державно-політичне утворення українського народу. Військово-політична організація Запорізької Січі.

Система органів військово-адміністративної влади.

Зародження і розвиток козацького права. Джерела права. Характерні риси козацького права. «Ординація війська Запорізького» 1638 р. Поняття і види злочинів на Січі.

Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – середина XVII ст.). Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України

Люблінська унія 1569 р. та створення Речі Посполитої. Берестейська церковна унія 1596 р. Польська експансія та її вплив на соціальну й політичну еволюцію українського суспільства. Зміни в соціально-економічному й правовому становищі українських земель.

Державний лад. Система органів місцевого управління. Судова система. Литовський статут 1588 р. Поширення на українські землі магдебурзького права.

Розвиток права на українських землях за часів Речі Посполитої.

Політико-правове і соціально-економічне становище України напередодні повстання 1648 р. Причини і характер визвольної війни українського народу 1648–1654 рр. Вигнання з України польських магнатів, шляхти, єзуїтів і ксьондзів. Формування української національної держави.

Новий адміністративно-територіальний поділ. Зборівський договір від 8 серпня 1649 р. Білоцерківський договір від 18 вересня 1651 р. Вищі органи влади й управління. Поєднання військово-адміністративної і судової влади.

Звичаєве право – основа права гетьманської держави. Нормативні акти гетьманської військово-адміністративної влади. Зміни в застосуванні законодавства польсько-литовського походження. Основні риси права періоду визвольної війни 1648–1654 рр.

Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії

Переяславська рада 1654 р. Березневі статті Богдана Хмельницького. Жалувані грамоти царя від 27 березня та 12 квітня 1654 р. Наслідки Переяславської угоди для української держави й народу.

Політико-правове становище Гетьманщини у складі Росії. Поділ Гетьманщини на Лівобережну і Правобережну Україну. Автономія України. Зміни в політичному становищі Запорозької Січі й Південної України. Особливості політичного устрою на Слобожанщині.

Органи управління Українською гетьманською державою (середина XVII – кінець XVIII ст.). Загальновійськова рада. Рада генеральної старшини. Генеральний уряд. Гетьманська влада. Полкові уряди. Сотенні уряди. Курені і городові отамани. Міське самоврядування. Магістрати й ратуші. Судова система.

Наступ російського царату на права і вольності України. Органи самодержавного управління Україною. Ліквідація української національної державності. Ліквідація Запорозької Січі (1775 р.). Карально-охоронний апарат в українських землях у XVII – першій половині XIX ст. Остаточне закріпачення у 1783 р. всіх категорій українського селянства.

Джерела права України у XVIII ст. Звичаї. Гетьманські й полковничі універсали. Рішення загальновійськової і генеральної старшинської рад. Збереження джерел права польсько-литовського походження. Конституція Пилипа Орлика 1710 р. Церковне право. Кодифікація права у першій половині XVIII ст.

Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст.

Три поділи Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.), приєднання Криму до Росії та вплив цих подій на політико-правове становище й історичну долю України. Лівобережжя, Правобережжя і Південь України у складі Російської імперії, Північна Буковина, Галичина і Закарпаття у складі Австро-Угорської імперії.

Правовий статус окремих регіонів українських земель у складі Австрійської імперії. Реформи Габсбургів у західних областях України. Правове становище населення та його особливості в окремих регіонах українських земель. Адміністративно-територіальний поділ. Галицька надвірна канцелярія. Провінційний становий сейм. Губернатор і губернське правління. Джерела і кодифікація права.

Соціально-економічний розвиток і правове становище Північної Буковини і Криму у складі Туреччини. Органи публічної влади і джерела права на українських землях у складі Туреччини.

Революція 1848 р. в Європі й трансформація політико-правового статусу Галичини, Північної Буковини і Закарпаття. Скасування кріпацтва у 1848 р. і зміни у суспільних відносинах.

Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.)

Державний лад. Адміністративно-територіальний поділ. Система органів влади й управління в Україні. Комітет у справах Західних губерній. Генерал-губернатори. Губернатори, губернське правління, комітети, комісії. Градоначальники. Повітовий апарат управління. Земський суд і земський справник.

Суспільний лад. Правове становище населення. Дворянство. Купецтво. Духовенство. Почесні громадяни. Селянство. Поміщицькі селяни. Державні селяни. Міське населення. Самоврядування державних селян.

Судова система. Сільська розправа. Волосна розправа. Повітовий суд. Совісний суд. Губернська палата цивільного суду. Губернська палата кримінального суду. Головний суд на Лівобережжі. Магістратські й ратушні суди. Скасування судових органів місцевого походження.

Джерела права та його кодифікація у першій половині XIX ст. Звичаї. Збірники магдебурзького права.

Селянська реформа 1861 р. в Україні. Зміни в соціально-правовому становищі селян унаслідок реформи 1861 р. Поліцейська реформа 1862 р. Університетська реформа 1863 р. Валувський циркуляр 1863 р. Судова реформа 1864 р. Земська реформа 1864 р. Міська реформа 1870 р. Військова реформа 1862–1874 рр. Емський указ 1876 р. Контрреформи 80–90-х рр.

Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917-1920-тих рр.

Становлення Української Народної Республіки (УНР). Утворення Центральної Ради. Перший універсал Української Центральної Ради. Утворення Генерального Секретаріату Української Центральної Ради. Другий універсал Української Центральної Ради. «Статут Вищого управління України» від 27 липня 1917 р. «Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріатові» Тимчасового уряду від 17 серпня 1917 р. Третій універсал Української Центральної Ради від 7 (20) листопада 1917 р. Проголошення Української Народної Республіки. Четвертий універсал Української Центральної Ради від 9 (22) січня 1918 р., його зміст і значення. Проголошення України незалежною державою.

Створення Ради Міністрів Української Народної Республіки. Місцеві органи. Правоохоронні органи. Збройні сили.

Нормотворча діяльність Центральної Ради, Малої Ради, Генерального Секретаріату і Ради Міністрів України. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вольності УНР) 1918 р., її зміст і значення.

Українська держава гетьмана П. Скоропадського. «Закони про тимчасовий державний устрій України» від 29 квітня 1918 р. Державне будівництво Гетьманату. Створення і розвиток Ради Міністрів. Місцеві правоохоронні органи. Будівництво збройних сил. Зовнішньополітична діяльність гетьмана та його уряду. Право гетьманської держави.

Українська Народна Республіка часів Директорії. Прихід Директорії до влади. Трудовий конгрес. Виборче право. «Закон про форму влади в Україні». Зміни у складі Директорії. Закон про формування державного устрою та порядок законодавства в УНР від 12 листопада 1920 р.

Становлення і розвиток Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Тимчасовий Основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії, ухвалений Українською Національною Радою 13 листопада 1918 р. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. Створення уряду ЗУНР – Тимчасової Ради Міністрів. Акт злуки УНР і ЗУНР. Створення Української галицької армії.

Тема 12. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1929 рр.)

Виникнення Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів як органів керівництва революційним рухом. I Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові. Проголошення Української Радянської Республіки (12 грудня 1917 р.).

Прийняття Конституції УСРР 1919 р. Надзвичайні органи радянської влади. Ревкоми. Ради. Комнезами. Створення судових органів. Декрет «Про організацію Всеукраїнської Надзвичайної Комісії». Декрети про націоналізацію об'єктів приватної власності. Органи управління народним господарством. Трудові армії.

Перехід до нової економічної політики, її законодавче оформлення в УСРР (1921–1929). Договірні відносини між УСРР і РСФРР. Утворення Союзу РСР. Адміністративно-територіальна реформа.

Судова система за Положеннями про судоустрій 1922, 1925, 1929 рр. Адвокатура. Структура, функції Об'єднане державне політичне управління (ОДПУ), Державне політичне управління (ДПУ) при РНК УСРР та посилення репресивно-каральної спрямованості цих органів.

Перша кодифікація українського радянського законодавства.

Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті роки XX ст.)

Конституція УРСР 1937 р. та її декларативний характер. Система органів влади й

управління за Конституцією 1937 р. Перебудова державного апарату. Репресивний апарат і порушення ним законності. Масовий терор в Україні.

Репресивно-правове забезпечення насильницької колективізації. Голодомор в Україні 1932–1933 рр. Зміни у соціально-класовій структурі суспільства.

Деформації у праві. Посилення кримінальної репресії. Зміни в кримінально-процесуальному законодавстві.

Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)

Радянсько-німецький пакт про ненапад і таємний протокол Молотова–Ріббентропа (23 серпня 1939 р.) про розподіл сфер впливу в Європі. Введення радянських військ на територію Західної Волині і Східної Галичини. Вступ радянських військ у Північну Буковину і Бессарабію. Масові політичні репресії під час радянської окупації Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини й Південної Бессарабії.

Напад нацистської Німеччини на СРСР. Перебудова державного механізму на початку війни. Встановлення окупаційного режиму та розчленування загарбниками території України.

Спроби відродження української національної державності. Утворення українського Державного Правління на чолі з Я. Стецьком. Утворення Української Національної Ради в Києві під проводом М. Величковського.

Перебудова органів державної влади і державного управління УРСР в умовах воєнного часу. Антифашистське підпілля та партизанський рух в Україні. Відновлення радянської влади в Україні.

Особливості розвитку права УРСР у роки Другої світової війни. Міжнародна діяльність УРСР. Українська РСР – член-засновник ООН.

Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови»

Повоєнний сталінський режим. Десталінізація. Ліквідація репресивних органів сталінського тоталітарного режиму. Реабілітація невинних жертв сталінізму. Непослідовність і незавершеність цього процесу. Посилення прокурорського нагляду й укріплення законності.

Зміни в законодавстві. Початок нової кодифікації радянського законодавства в кінці 50-х – на початку 60-х рр.

Соціально-економічне й політичне життя в Україні в умовах зміцнення командно-адміністративної системи управління. Спроби запровадження господарської реформи 1965–1967 рр. Підміна економічних методів керівництва народним господарством командно-адміністративними. Авторитарна командно-адміністративна система управління та її вплив на суспільно-політичне життя. Гельсінська група 1976 р.

Конституція УРСР 1978 р., її декларативний характер. Правові основи та діяльність вищих органів влади та управління УРСР. Судова система УРСР. Удосконалення організації та діяльності органів внутрішніх справ.

Нормативно-правове закріплення процесу курсу на «перебудову» в СРСР та УРСР (сер.80-х – 1991 рр.). Демократичні зміни у праві УРСР (сер. 80-х – 1991 рр.). Прийняття Закону УРСР від 27 жовтня 1989 р. «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР». Зміни у статусі УРСР як союзної республіки у складі СРСР. Закон СРСР від 26 квітня 1990 р. «Про розмежування повноважень між Союзом РСР і суб'єктами федерації». Декларація про державний суверенітет УРСР від 16 липня 1990 р. Закон Української РСР від 3 серпня 1990 р. «Про економічну самостійність Української РСР».

Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р. Розвиток держави і права України на сучасному етапі

Постанова Верховної Ради УРСР «Про проголошення незалежності України» і Акт

проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. Розгортання державотворчих процесів. Зміцнення державного суверенітету України. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Всенародні вибори Президента України. Конституційний процес.

Реформування права України. Будапештський меморандум 1994 р. Розробка і прийняття Конституції України 1996 р. Тенденції розвитку правової системи України після проголошення державної незалежності у 1991 р. Трансформація форми державного правління в Україні від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської республіки.

Спроби встановлення авторитарного режиму у 2010–2013 рр. Зміни до Конституції України. Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС) та її зрив. Євромайдан. Революція гідності. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Війна РФ проти України. Подання заявки на членство України в ЄС. Надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма 081ПР_бд_2023				заочна форма 081ПР_бз_2023			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна	10	2	-	8	9	-	-	9
Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 3. Ранньофеодальна Києво-Руська держава (Русь-Україна). Право Києво-Руської держави	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII – друга половина XIV ст.)	10	2	2	6	10	-	2	8
Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV – XVI ст.).	11	2	2	7	11	2	-	9
Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право	11	2	2	7	11	-	2	9
Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – середина XVII ст.). Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України	11	2	2	7	11	2	-	9
Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії.	10	2	2	6	9	2	-	7
Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст.	10	2	2	6	9	-	2	7
Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.)	10	2	2	6	9	-	2	7
Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917–1920-тих рр.	10	2	2	6	9	2	-	7
Тема 12. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1929 рр.)	10	2	2	6	9	-	2	7
Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті рр. XX ст.).	10	2	2	6	9	2	-	7
Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право	10	2	2	6	9	-	2	7

України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).								
Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови».	10	2	-	8	9	2	-	7
Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р. Розвиток держави і права України на сучасному етапі.	10	-	-	10	9	-	-	9
в т.ч. індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	10	-	-	10
Усього годин	165	30	26	109	165	16	12	137

8. Теми практичних занять денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бд_2024
1	Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна	-
2	Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я	2
3	Тема 3. Ранньофеодальна Києво-Руська держава (Русь-Україна). Право Києво-Руської держави	2
4	Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII – друга половина XIV ст.)	2
5	Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV – XVI ст.).	2
6	Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право	2
7	Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – середина XVII ст.). Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України.	2
8	Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії.	2
9	Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст.	2
10	Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.)	2
11	Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917–1920-тих рр.	2
12	Тема 12. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1929 рр.).	2
13	Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті рр. XX ст.).	2
14	Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право України в роки Другої світової війни	2

	(1939–1945 рр.).	
15	Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови».	-
16	Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р. Розвиток держави і права України на сучасному етапі.	-
	Разом	26

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бд_2024
1	Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна	-
2	Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я	-
3	Тема 3. Ранньофеодальна Києво-Руська держава (Русь-Україна). Право Києво-Руської держави	-
4	Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII – друга половина XIV ст.)	2
5	Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV – XVI ст.).	-
6	Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право	2
7	Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – середина XVII ст. Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України.	-
8	Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії.	-
9	Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст.	2
10	Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.)	2
11	Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917–1920-тих рр.	-
12	Тема 12. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1929 рр.)	2
13	Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті рр. XX ст.).	-
14	Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	2
15	Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови».	-
16	Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р.	-

	Розвиток держави і права України на сучасному етапі.	
	Разом	12

9. Теми самостійної роботи
денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бд_2024
1	Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна	8
2	Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я	6
3	Тема 3. Ранньофеодальна Києво-Руська держава (Русь-Україна). Право Києво-Руської держави	8
4	Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII – друга половина XIV ст.)	6
5	Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV – XVI ст.).	7
6	Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право	7
7	Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – середина XVII ст.). Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України.	7
8	Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії.	6
9	Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст.	6
10	Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.)	6
11	Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917–1920-тих рр.	6
12	Тема 12. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1929 рр.).	6
13	Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті рр. XX ст.).	6
14	Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	6
15	Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови».	8
16	Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р. Розвиток держави і права України на сучасному етапі.	10
	Разом	109

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		081 ПР_бд_2024
1	Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна	9
2	Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я	8
3	Тема 3. Ранньофеодальна Києво-Руська держава (Русь-Україна). Право Києво-Руської держави	10
4	Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII – друга половина XIV ст.)	8
5	Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV – XVI ст.).	9
6	Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право	9
7	Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – середина XVII ст.). Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України.	9
8	Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії.	7
9	Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст.	7
10	Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.)	7
11	Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917–1920-тих рр.	7
12	Тема 12. Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1929 рр.).	7
13	Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті рр. XX ст.).	7
14	Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	7
15	Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови».	7
16	Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р. Розвиток держави і права України на сучасному етапі.	9
	в т.ч. індивідуальне завдання: контрольна робота	10
	Разом	137

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти має сприяти закріпленню теоретичного матеріалу та практичних навичок. Цей вид роботи реалізується шляхом самостійного виконання здобувачем вищої освіти індивідуального завдання в аудиторний і позааудиторний

час: контрольної роботи для здобувачів заочної форми навчання.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання	
	денна форма 081 ПР_бд_2024	заочна форма 081 ПР_бз_2024
РН 2.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	
РН 3.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	
РН 18.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	
РН 19.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: екзамен	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом по темі
	Виконання завдань на практичних заняттях	Опитування	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання тестів	Екзамен	
Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна. Держава і право Стародавнього Сходу.	3	2	2	5	20	7
Тема 2. Держава і право Античного Світу.	3	2	2			7
Тема 3. Феодальна держава і право у середньовічній Європі.	3	2	2			7
Тема 4. Виникнення буржуазної держави і права.	3	2	2			7

Тема 5. Розвиток буржуазної держави і формування буржуазного права до поч. ХХ ст.	3	2	2			7
Тема 6. Колоніальні імперії.	3	2	2	5		7
Тема 7. Основні зміни в праві буржуазних держав.	3	2	2			7
Тема 8. Розвиток буржуазних держав та їх правових систем у ХХ ст.	3	2	2			7
Тема 9. Розпад світової колоніальної системи та виникнення незалежних держав.	3	2	2			7
Тема 10. Становлення та розвиток національних держав та права в країнах Центральної та Південно-Східної Європи.	3	2	2			7
Всього по темам	30	20	20	×	×	70
Розв'язування тестів	×	×	×	10	×	10
Екзамен	×	×	×	×	20	20
Разом	30	20	20	10	20	100

Шкала та критерії оцінювання

Опитування (0-2 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Здобувач вищої освіти у повному обсязі знає, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; розуміє теоретичний матеріал в повному обсязі, робить відповідні висновки; аргументує свої думки, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1	Здобувач вищої освіти частково показує знання, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; розуміє теоретичний матеріал у достатньому обсязі, робить відповідні висновки, проте орієнтується на підказки викладача, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Здобувач вищої освіти не знає, не розуміє і не вміє використовувати на практиці основні положення, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; частково розуміє, не робить відповідні висновки; не може аргументувати свої думки, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань на практичних заняттях (0–3 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Здобувач вищої освіти у повному обсязі знає, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; розуміє теоретичний матеріал в повному обсязі, робить відповідні висновки; аргументує свої думки, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
2	Здобувач вищої освіти у достатньому обсязі знає, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; розуміє теоретичний матеріал в повному обсязі, робить відповідні висновки; аргументує свої думки, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1	Здобувач вищої освіти частково показує знання, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; робить відповідні висновки, проте орієнтується на підказки викладача, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Здобувач вищої освіти не знає, не розуміє і не вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; частково розуміє, не робить відповідні висновки; не може аргументувати свої думки, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань самостійної роботи (0–2 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Здобувач вищої освіти в повній мірі показує знання, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; розуміє теоретичний матеріал у достатньому обсязі, робить відповідні висновки, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1	Здобувач вищої освіти у достатньому обсязі показує знання, розуміє і вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; розуміє теоретичний матеріал у достатньому обсязі, робить відповідні висновки, що дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Здобувач вищої освіти не знає, не розуміє і не вміє використовувати на практиці основні положення законодавства, що у різні історичні періоди регламентували державотворчі процеси на теренах нашої держави; частково розуміє, не робить відповідні висновки; не може аргументувати свої думки, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Виконання тестів (0–10 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	Здобувач вищої освіти у повному обсязі виконав тестові завдання.
7-8	Здобувач вищої освіти правильно виконав тестові завдання (понад 80%).
5-6	Здобувач вищої освіти в повному обсязі виконав тестові завдання (до 60%).
3-4	Здобувач вищої освіти не у повному обсязі виконав тестові завдання (до 50%).
1-2	Здобувач вищої освіти не у повному обсязі виконав тестові завдання (до 30%).
0	Здобувач вищої освіти не виконав тестові завдання, що не дає можливість сформулювати визначені силабусом компетентності та досягти програмних результатів навчання.

Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – екзамен.

Вид завдання	Шкала оцінювання, балів	Вимоги до знань та умінь здобувачів вищої освіти
для теоретичного питання*	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання результатів навчання у здобувача вищої освіти
	1-3	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
	4-7	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
	8-12	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
	13-16	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять
	17-20	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, вдало наводить приклади.
Всього	20 балів	

*екзамен складається з 3 теоретичних питань

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачане при вивченні навчальної дисципліни (за потреби)

Ноутбук, хмарні додатки Google, Internet-браузери, мережа Wi-Fi, мультимедійне обладнання (проектор, екран). Бібліотека юридичної літератури ПДАУ (<https://www.pdau.edu.ua/content/biblioteka-yurydychnoyi-literatury>), Електронний репозитарій ПДАУ (<http://dspace.pdau.edu.ua:8080>)

13. Політика навчальної дисципліни

13.1. Політика щодо термінів виконання та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання LMS Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (–1 бал).

13.2. Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині тощо) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання LMS Moodle про стан виконання завдань.

13.3. Політика щодо академічної доброчесності: виконані завдання здобувачами вищої освіти мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

13.4. Щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти: Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproporyadok22.pdf>. Здобувачі можуть самостійно на платформах онлайн-освіти, шляхом участі у короткострокових навчальних програмах і проєктах (з видачею сертифіката) опановувати навчальний матеріал, який за змістом дозволяє набути очікувані навчальні результати навчальної дисципліни.

13.5. Щодо оскарження результатів оцінювання: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання

викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням директора інституту. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Загальна історія держави і права зарубіжних країн : підручник / В.С. Макарчук ; Нац. ун-т «Львів. політехніка», Ін-т права, психології та інновац. освіти. Харків : Право, 2025. 406 с.
2. Єрмолаєв В. М. Історія держави і права України : підручник. Харків : Право, 2021. 470 с.
3. Історія держави та права : навч. посібн. / Д. Є. Забзалюк, В. С. Макарчук, В. Я. Марковський, В. Д. Яремчук, Н. Я. Рудий (Заг. ред. Д. Є. Забазалюка та В. Я. Марковського) ; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с.
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права України : підручник. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Центр, 2024. 608 с.
5. Марченко О. В. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник у 2-х т. Т.1. Дніпро : ДДУВС, 2024. 312 с.

Допоміжні

1. Атаманова Н. В. Литовські статuti як історичні пам'ятки у системі вітчизняних джерел права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 10-1(1). С. 22-24.
2. Атаманова Н. Конституція П. Орлика в сучасному державотворенні України. *Юридичний вісник*. 2014. № 6. С. 228-233.
3. Безрук Т. В. Історико-правові засади організації та функціонування Малоросійської колегії в Гетьманщині (1722–1727 рр.). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2014. Вип. 28(1). С. 10-14.
4. Бойко І. Генеза та сутність української національної ідеї: державно-правовий аспект. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2024. Випуск 78. С. 23–39.
5. Бойко І. Становлення державності та права на території сучасної України в прадавню добу. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. Випуск 73. Львів, 2021. С.14-27.

6. Бойко І., Тищик Б. Українська Народна Республіка в період Директорії (листопад 1918-листопад 1920 років) та її місце в багатовіковій історії національної державності. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2022. Випуск 74. С.31-49.
7. Вдовичин І. Я., Голинська М. І. Історія держави і права України : навч. посіб. Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2020. 387 с.
8. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / [редкол. вид.: Тацій В. Я. та ін.] ; Нац. акад. прав. Наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Т. 1 : Історія держави і права України / [Андрусішин Б. І. та ін. ; редкол. 1-го т.: В. Д. Гончаренко (голова) та ін.]. Харків : Право, 2016. 846 с.
9. Горяга О. Вплив Зборівського договору 1649 року на формування міжнародної правосуб'єктності України-Гетьманщини та його значення. *Юридичний вісник*. 2016. № 1. С. 162-166.
10. Дашковська О. Р., Терела Г. В., Стрілець В. В. Захист трудових прав та спеціалізований прокурорський нагляд в УСРР (1925–1931). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. № 2. С. 70–87.
11. Дурнов Є. С. Історія держави та права України : термінол. слов. / Є. С. Дурнов, Ю. В. Кривицький, Ю. В. Сокур. Київ : Гельветика, 2019. 191 с.
12. Єна І. О. Покарання за злочини проти основ національної безпеки (держави) відповідно до норм Руської правди та Литовських статутів. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Право»*. 2018. Вип. 29. С. 87-95.
13. Єрмолаєв В. М. Правда Руська Ярослава Мудрого: до витоків і традицій вітчизняного законодавства. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 129. С. 3-10.
14. Захарченко П. П., Мірошніченко М. І. Становлення вітчизняного судоустрою та судочинства: доба України-Руси (IX–XIV ст.). *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3–4. С. 138–147.
15. Захарченко П., Мірошніченко М. Витоки та становлення української державності (III ст. до н. е. – IX ст. н. е.): історико-правова реконструкція. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2023. № 123(4). С. 18–24.
16. Захарченко П. П., Мірошніченко М. І. Історичні етапи генезису права України-Руси, його загальні риси та проблема правової рецепції. *Socio-humanitarian and technical-technological explorations of modern science : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2023. Pp. 160–172.*
17. Іванов В. М. Модель гетьманської держави парламентського типу в Конституції Пилипа Орлика. *Dictum factum*. 2020. № 1. С. 90-96.
18. Історія держави і права України: академ. курс: підручник / Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко. Київ: Ін Юре, 2015. 808 с.
19. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко, Д. І. Курас та ін. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 170 с.
20. Історія держави і права України : курс лекцій / за ред. д-ра іст. наук, проф. В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Фенікс, 2018. 495 с.
21. Колос М. Конституційні основи кримінально-правової політики Української Народної Республіки (1917–1918 роки). *Вісник Конституційного Суду України*. 2016. № 2-3. С. 216-224.
22. Кравець Т. Є. Політико-правовий аналіз Конституції Пилипа Орлика 1710 року. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 51. С. 218-224.

23. Кузьменко В. Б. До питання про соціально-економічні та політико-правові підстави проголошення Української Народної Республіки. *Актуальні проблеми політики*. 2018. Вип. 61. С. 265-275.
24. Лотюк О. С. Конституція Пилипа Орлика 1710 року як першооснова конституційно-правових засад громадянського суспільства в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2014. Вип. 3-4. С. 30-37.
25. Макарчук В. В. Правовий статус реєстрового козацтва в соціальній структурі в XVI-XVII ст. в Україні. *Наше право*. 2014. № 4. С. 17-23.
26. Макарчук В. В. Трансформація правового статусу реєстрового козацтва в умовах ліквідації Української гетьманської держави. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 63. С. 67-74.
27. Мартинюк О. В. Злочини проти здоров'я жінки за Литовським Статутом. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 31. С. 60-65.
28. Ніколаєнко Т. Б. Звичаєве право скіфської держави. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 8. С. 51-56.
29. Огірко Р. С., Ярешко Д. Морально-етичні засади української козацької держави за Конституцією Пилипа Орлика. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*. 2015. Вип. 28. С. 123-129.
30. Остапенко Т. О. «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. – важливий етап систематизації права України-Гетьманщини XVIII ст. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 51. С. 440-446.
31. Осташова В. О., Липій Є. А. Конгреси Священного союзу як інструменти встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 448-452.
32. Осташова В. О., Липій Є. А., Пивовар А. В. Священний союз: передумови, створення та плани на встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 41-46.
33. Осташова В. О., Шведенко П. Ю., Чаплигіна А. Р. Деякі юридичні та практичні аспекти реалізації століпінської аграрної реформи на Полтавщині. *Вісник Ужгородського національного університету Серія «Право»*. 2019. №54. Том.1. С. 24-28.
34. Протосавіцька Л. С. Історія держави і права України : навч. посіб у схемах. Київ : Ямчинський О. В., 2019. 359 с.
35. Стеньгач Н. О. Роль права в суспільно-політичному житті української козацької держави (друга половина XVII–XVIII ст.ст.). *Університетські наукові записки*. 2019. № 3. С. 21-32.
36. Стецюк Н. Конституція Української Народної Республіки 1918 року: теоретико-правова характеристика. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2018. Вип. 20. С. 155-161.
37. Терела Г. В. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю в Україні: історичний досвід і сучасність : монографія. Полтава : ТОВ Копі-Центр, 2024. 459 с.
38. Терела Г. В. Правовий статус органів нагляду за додержанням робітничого законодавства відповідно до законопроектів періоду Української Центральної Ради. *Вісник Південного регіонального центру НАПрН України*. 2015. № 5. С. 28-36.
39. Терела Г. В. Нагляд і контроль за додержанням робітничого законодавства за доби Директорії Української Народної Республіки. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 2. С. 44-49.
40. Терела Г. В. Нагляд і контроль щодо забезпечення мобілізаційного характеру трудової діяльності в УСРР за часів воєнного комунізму. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки: зб. наук. пр.* 2017. № 5. Том 1. С. 54-58.

41. Терела Г. В. Нагляд за додержанням робітничого законодавства: історико-правовий аналіз законопроектів уряду УНР в екзилі періоду Ради Республіки (1921 р.). *European political and law discourse*. 2016. Volume 3. Issue 4. P. 104-110.
42. Терлюк І. Я. Історія держави і права України: навч. посіб. Вид. 4-те, зі змінами. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 772 с.
43. Токарчук О. В. Переяславський договір 1654 р. в оцінці вчених діаспори у 20-40 рр. ХХ ст. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. - С. 50-53.
44. Худояр Л. В. Правове регулювання статусу населення Гетьманщини актами гетьмана Івана Мазепи. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 47-58.
45. Шевченко А. Є., Кудін С. В. Історія держави і права України : навч.-метод. посіб. Вінниця: Твори, 2020. 687 с.
46. Шершенькова В. А. Військові злочини за Статутами Великого князівства Литовського (XVI ст.). *Правова держава*. 2019. № 36. С. 36-41.
47. Шигаль Д. А. Історія держави і права України : посіб. для підгот. до іспиту. Харків : Право, 2017. 249 с.
48. Шинкарьов Ю. В. Спеціальні засади призначення покарання у Руській правді. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Право»*. 2018. Вип. 28. С. 106-114.
49. Щербатюк В. М., Сокур Ю. В., Орищенко Ю. В. Козацьке право Запорозької Січі в контексті українського правотворення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 53-61.
50. Яцишин М. Нововведення в загальних положеннях кримінального права та майнових покараннях за Першим Литовським Статутом 1529 р. *Історико-правовий часопис*. 2019. № 2. С. 3-6.

Інформаційні ресурси

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>